

підкування: поняття та види // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. – 2010. – № 2. – С. 117).

Таким чином, «соціальний захист» – це збірне поняття, зміст якого відображає різні сторони соціальної політики держави та є базовою категорією науки права соціального забезпечення, яка включає в себе суспільні відносини щодо забезпечення умов для нормальної життєдіяльності населення.

На підставі проведеного дослідження, соціальний захист сімей з дітьми можна визначити як сукупність економічних, соціальних, правових та організаційних заходів, спрямованих на забезпечення достатніх засобів для реалізації життєво важливих потреб сімей з дітьми, шляхом надання грошової та натуральної допомоги, соціально-побутового та медичного обслуговування, що здійснюється державними та іншими органами з метою створення рівних можливостей у суспільному житті з іншими категоріями населення.

Гудзь А. О.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри трудового права та права соціального забезпечення*

ДИТЯЧА БЕЗДОМНІСТЬ ТА БЕЗПРИТУЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

Особливо важливе питання для вирішення проблеми дитячої безпритульності – це кількість таких дітей в Україні. Проте отримати точні дані дуже складно, по-перше, через штучне заниження статистики, недосконалість системи обліку та збору інформації про цих дітей; по-друге, існують розбіжності власне щодо поняття об'єкту дослідження.

У науковій літературі зустрічаються терміни «діти вулиці», «бездоглядні діти», «безпритульні діти» (Кривачук Л. Ф. Теоретичні аспекти дитячої бездоглядності та безпритульності в Україні. // Теорія та практика державного управління. – 2011. – Вип. 2. – С. 2), «соціальні сироти» (Кабаченко Н. В. Дитяча бездомність в Україні. // Наукові записки НаУКМА: зб. наук. праць. сер. педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. – 2010. – Т. 110. – С. 61) тощо, які часто ототожнюються, чим значно ускладнюють можливість встановлення масштабів проблеми, її дослідження, та потребують чіткого визначення.

Термін «діти вулиці» в законодавстві не закріплений. Найчастіше він вживається працівниками ЗМІ, журналістами. Автори праці «Актуальні проблеми теорії та практики соціальної роботи на межі тисячоліть» під поняттям «діти вулиці» розуміють бездомних і безпритульних дітей (Актуальні проблеми теорії та практики соціальної роботи на межі тисячоліття: [монографія]. – К.: УДЦССМ. – 2001. – С. 107).

Вперше на законодавчому рівні поняття «безпритульні діти» було застосовано в Законі України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 р., згідно зі ст. 1 якого, безпритульні діти – це діти, які були покинуті батьками, самі залишили сім'ю або дитячі заклади, де вони виховувались, і не мають певного місця проживання». Згідно з Законом України «Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей» від 2 червня 2005 р. безпритульні діти – це діти, які були вимушені залишити або самі залишили сім'ю чи дитячі заклади, де вони виховувались, і не мають певного місця проживання. В останнє визначення законодавець не включив словосполучення «діти, які були покинуті батьками». Це є більш вірним, адже діти, покинуті батьками, не завжди є безпритульними. В цьому ж Законі закріплені поняття «безпритульність» – це стан людини, пов'язаний з неможливістю фактично проживати (перебувати) в жиллому приміщенні, на яке вона має право; «безпритульний» – людина, яка перебуває у стані безпритульності. Отже, діти, покинуті батьками, скоріше належать до категорії «бездоглядні діти», ніж безпритульні. Таким чином, положення Закону «Про охорону дитинства» необхідно узгодити з Законом «Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей». Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» від 13.01.2005 р. визначає безпритульних дітей як таких, що позбавлені батьківського піклування, цим самим ототожнюючи їх з бездоглядними, не включаючи можливість відсутності у них житла.

Визначення поняття «бездоглядні діти» на законодавчому рівні на сьогодні також відсутнє. Узагальненим та найбільш поширеним є таке тлумачення цього терміну: бездоглядні – це діти, не забезпечені сприятливими умовами для фізичного, духовного, інтелектуального розвитку.

До категорії «бездоглядні діти» входять поняття «діти, які бродяжать» та «діти, що жебракують» (Кривачук Л. Ф. Теоретичні аспекти дитячої бездоглядності та безпритульності в Україні. // Теорія та практика державного управління. – 2001. – Вип. 2. – С.3), які також нормативно не закріплені. Також до таких дітей відносно можна включити «дітей-втікачів».

Ще одним часто вживаним в літературі терміном є «соціальні сироти» (Кабаченко Н. В. Дитяча бездомність в Україні. // Наукові записки НаУКМА: зб. наук. праць. сер. педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. – 2010. – Т.110. – С. 61). Даний термін узагальнює поняття «дитина-сирота» та «діти, позбавлені батьківського піклування», закріплені в Законі України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» від 13 січня 2005 р.

Поняття «безпритульні діти» нерідко ототожнюється з поняттями «бездоглядні діти» та «соціальні сироти». Але не всі бездоглядні діти є безпритульними, також не всі безпритульні є бездоглядними, якщо при-

пустити, що дитина може проживати на вулиці з батьками або одним із них. В свою чергу не завжди соціальні сироти є безпритульними, адже не слід категорично вважати, що житло в таких дітей відсутнє.

Що стосується термінології, також спірним є питання наявності в безпритульної дитини житла. Серед безпритульних дітей можуть бути і бездомні, наприклад ті, які були покинуті батьками і особу яких не встановлено, або ті, батьки яких не забезпечені житлом взагалі. Але питання дитячої бездомності в Україні зовсім не розроблене, про що навіть свідчить власне виділення категорії «безпритульні діти» окремо від «бездомні особи», судячи з назви основного Закону, який регулює відносини в цій сфері – «Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей».

За результатами аналізу вище зазначеного матеріалу, можна сформулювати наступні рекомендації та зробити висновки.

1. Для того, щоб структурувати дітей для глибшого вивчення явища, подальших розробки та застосування заходів з профілактики бездомності, соціального забезпечення, реінтеграції потрібно законодавчо закріпити поняття таких категорій дітей: «бездоглядні діти», «безпритульні діти», «бездомні діти».

2. Необхідно на державному рівні провести експертизу законодавства з метою створення єдиного понятійного апарату. Слід нормативно визначити терміни: «діти, які жебракують», «діти, які бродяжать», «жебракуювання», «бродяжництво». Також потрібно узгодити положення Закону «Про охорону дитинства» у частині визначення терміна «безпритульні діти» із Законом «Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей».

Все це дасть змогу правильно трактувати поняття, що в подальшому позитивно вплине як на систему обліку та реєстрації таких дітей на загальнодержавному рівні, так і на збір інформації для майбутніх наукових досліджень.

Станчева О. Л.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри трудового права та права соціального забезпечення*

ОБРАННЯ ЗА КОНКУРСОМ ЯК ВИД ОЦІНКИ ДІЛОВИХ ЯКОСТЕЙ ПРАЦІВНИКІВ

Визначення здібностей і кваліфікації працівників можливо за допомогою їх оцінки як при прийомі на роботу за допомогою таких організаційно-правових процедур, як обрання за конкурсом, встановлення випробування при прийнятті на роботу, так і в процесі здійснення трудової діяльності працівника – за допомогою складання кваліфікаційного іспиту або проходження атестації.